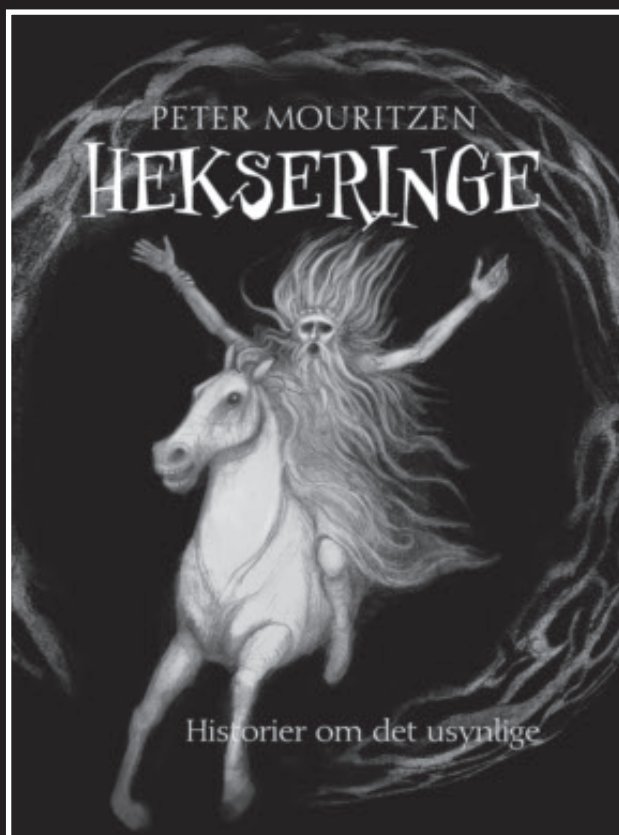

LITTERATURGUIDE

til Peter Mouritzens
Hekseringe

Med illustrationer af Mads Themberg

INGELISE MOOS OG
KAREN VILHELMOSEN

Litteraturliste til Peter Mouritzens Hekseringe

© Ingelise Moos og Karen Vilhemsen

og Høst & Søn / Rosinante&Co, København 2009

1. udgave, 1. oplag, 2009

Omslagstegning: Mads Themborg

Grafisk tilrettelægning og omslagsdesign: Mette Plesner

Produktion: Narayana Press, Gylling

Printed in Denmark 2009

Høst & Søn er et forlag i Rosinante&Co

Købmagergade 62, 4. | Postboks 2252 | 1019 København K

www.rosinante-co.dk | www.hoest.dk

Indhold

- 4** Indledning
- 4** *Genren og genreblanding*
- 4** *Teksterne*
- 5** Ellekongens søn
- 8** Kong Monster
- 9** Den røde ugle
- 11** De morderiske noveller
- 13** Ellekongen
- 14** Ellekongens døtre
- 15** Litteraturarbejde med Peter Mouritzen
- 15** *Gyserforfatteren*
- 17** Praktisk fremgangsmåde ved læsning af *Hekseringe*
- 19** Andre tekster af Peter Mouritzen
- 20** Litteraturliste
- 21** Elevopgaver

Indledning

Begyndelsen er i slutningen, og slutningen er i begyndelsen
– historier skal hænge sammen.

Genren og genreblanding

Hekseringe indeholder seks tekster som hver for sig og tilsammen tematiserer eksistens og gys. Peter Mouritzen benytter sig af forskellige genrer: digte, noveller, myte/sagn og essay, og han kommenterer i teksterne genrerens forskellige muligheder og karakteristika. Med sine metakommentarer får han både fortalt historier og forklaret nogle af skriveprocessens vilkår og forfatterens forbundethed med processen. De enkelte genrer optræder selvstændigt, men spiller også sammen så de danner ringe ligesom svampen Elledans-bruskhat gør det med sine usynlige og underjordiske tråde.

Hekseringe læner sig op ad genren *graphic novel*. Betegnelsen dækker over kortere romaner der har mange illustrationer med kunstneriske kvaliteter, og hvor kombinationen af tekst og illustrationer i samspil udgør fortællingen. Selvom *Hekseringe* ikke er en roman, er de enkelte tekster vævet ind i hinanden.

Teksterne

Peter Mouritzen skriver sig med *Ellekongens søn* ind i Johann Wolfgang Goethes store højromantiske digt *Der Erlkönig* og giver et nutidigt gysende bud på det fortrængte og det lokkende. Ellekongens søn er den centrale tekst i *Hekseringe* som samlingens øvrige tekster går i dialog med og danner ringe ud fra.

Essayet, *Kong Monster*, fortæller unge læsere om ellekonger

eller elverkonger, og *Den røde ugle* behandler i mytisk form taber- og hævnemaet. Novellen *De morderiske noveller* diskuterer med humoristiske virkemidler hvad det vil sige at være i live, og hvad det vil sige at skrive.

I samlingens to sidste tekster ændrer Mouritzen den kønslige vinkling ved at gengive St. St. Blichers gendigtning af *Der Erlkönig*. I Blichers *Ellekongen* er det en datter som faren forsøger at redde fra forlokkelsen, men uden held. Også hun er død i farens arme da de i sidste strofe når hjemmet.

Syv piger forlokkes som en anden slags elverpiger i den afsluttende novelle den mandlige forfatter til død og undergang. Hekseringen er sluttet.

Mouritzen har skrevet seks tekster til samlingen. Det er nok klogt, for havde han skrevet syv, kunne fortryllelsen have taget over og, hvem ved, måske have ophævet bogen? Eller læseren kunne blive ellevild.

Ellekongens søn

Historien blev udgivet første gang i et særtryk i anledning af Peter Mouritzens 60 års fødselsdag. I *Hekseringe* er den gengivet med samme tekst i større format, men med færre illustrationer.

Ellekongens søn indledes med en kort tekst der er en slags optakt eller essay om ældre tekster. De dukker op som genfærd bedst som man tror de er forsvundet. Goethes tekst er over 220 år gammel og danner grundlag for Mouritzens moderne fortælling. *Der Erlkönig* hedder digtet på tysk. Her er Ellekongen hovedperson i digtet.

Mouritzen har givet sin historie titlen *Ellekongens søn*. Her

er det sønnen der er hovedperson. Han har selv tilføjet den sidste strofe og følger derfor drengen ud over digtforlægget. Mouritzen understreger forbindelsen mellem drengen og Ellekongen. Kampen mellem det overnaturlige og mennesker foregår ikke kun mellem Ellekongen og faren som i Goethes digt, men mellem drengen – faren og Ellekongen, og måske vinder både Ellekongen og drengen.

En strofe fra digtet **åbner** selve historien. Derefter føres vi direkte ind i handlingen (**in medias res**) og drengens synsvinkel og oplevelse af hvad der foregår. Vi ved endnu ikke hvilken konflikt der er lagt op til, men allerede her omtales spøgelse og utryghed. Modsætningen mellem det uhyggelige og det velkendte slås an her: Elektronikken og bagsædeselen over for naturens iscenesættelse: natten og ”månen som en kold morder”, og der er ”et mat underjordisk lys”. (side 8)

Drengen og faderen snakker sammen på bilturen hjem, og langsomt går det op for læseren at forældrene er i skilsmisseovervejelser, at faren kun tilsyneladende er enig med moren, og at drengens angst og usikkerhed er velbegrundet: ”Kulden kom indefra. Det var den værste. Den kunne ikke varmes væk”. Læg mærke til at kulden **personificeres** og omtales som ’den’. (side 10).

Afsløringen af konflikten finder man i de små kursiverede gentagelser af tilsyneladende harmløse udsagn fra faren. Kursiveringen viser drengens opfattelse. Fx side 11, 14, 15 og 18. I udsagnet side 18 udtales ordet ’skyld’. De små ophold i teksten som disse kursiveringer skaber, er tekstens varslere om det der sker. I film ville man kalde dem ’set ups’. I litteraturarbejdet kalder vi dem **varslere** eller **vendepunkter**.

Drengen påtager sig skylden for de voksnes konflikt og uigennemskuelige adfærd. Da faren lover ham den højt ønskede store hest, bliver han glad, men kort tid efter får han for første

gang øje på spøgelsehesten uden for bilen. Faren er læge, videnskabsmand, og tror ikke på det overnaturlige. Alting har en forklaring, men drengen ved at der findes meget der ikke bliver sagt, enten fordi det er ubevidst, eller fordi det bevidst holdes skjult. Det demonstreres i den samtale far og søn fører. Udenfor har Ellekongen fået overtaget. Han har indhentet den flygtende far, og da bilen kører ind gennem Elverskoven for at skyde genvej, ved læseren godt at det må gå galt. I drengens fantasi er faren og Ellekongen sammenfaldende. Faren nynner og brummer, men for drengen lyder det som Ellekongens ord fra Goethes gamle strofer side 23-24. Drengen fanges ind i digtets univers, da han råber ”Rid hurtigere” i stedet for ’Kør hurtigere’. Da skilsmissen endelig bliver nævnt, bryder alting sammen, og bilen kører galt.

Derefter flytter handlingen sig ud af den reale virkelighed:

Drengen åbnede atter sine øjne. Han følte sig frisk. Lægen sad stadig bøjet over ham, da drengen trådte ud af sin krop.
(side 30)

Resten af historien lægger op til fortolkning. I fantasiverdenen følger drengen Ellekongen i skikkelse af en prins. Han ser kongen som sin rigtige far og forlader den havarerede bil og den sovende dreng i skoven. Om han er død i den virkelige verden, er et spørgsmål om fortolkning. Måske kan hans nye status være et symbol på at han bliver ’konge’ over sit liv, overvinder splittelsen og klarer den konflikt han ufrivilligt er kommet imellem faren og moren. Mouritzen lægger sporene ud og skriver en afsluttende strofe hvor drengen er glad, men han rider dybere og dybere ind i mørket. Er drengen død? Er hans barnheds tryghed og harmoni forbi? Er han ved at blive voksen?

Historien er uhyggelig, og det mørke og spøgelsesagtige understreges af de sort-hvide illustrationer. På opslaget side 12-13 ses den forknytte dreng i selen på bagsædet med dødningehovederne skræmmende foran sig. Det hvide ansigt med de opspilede øjne og de lysende knoer viser hans angst. De sidste to billedopslag side 32-36 viser ham som en modnet, sorgfuld dreng der 'frisætter' hesten og til sidst rider på en sort vinget hest fra lyset ind i mørket.

Kong Monster

Denne tekst er et essay hvor Peter Mouritzen redegør for djævelen som figur i eventyr, myter og sagn. Djævelen spiller sit djævelske instrument, Lokkehornet, og mennesker har til alle tider i overgangssituationer og i udsatte positioner været let bytte.

I *Kong Monster* lader Mouritzen djævelen optræde i skikkelse af en gammel mand der sidder i solen med en bredskygget stråhat, og som udspyr gift, sygdom og død hvis man træder ham for nær. Dæmonien lurer under overfladen.

Essayet kan både danne baggrund for forståelsen af Elverkongen og være en nøgle til samlingens andre historier:

Den historie skal du høre nærmere til. Den kommer. Vær ganske urolig! (side 39)

Den røde ugle

Fortællingen er et **sagn**, men omtaler den som en **myte**. Et sagn er en slags historieskrivning som fortæller om markante skikkelser og begivenheder. De kan også levere forklaringer på særlige naturforhold. En myte er en fortælling om de grundlæggende ting i verden, fx skabelsen og verdens indretning.

Ved en lille skovsø der kaldes Røde Sø kan man på et bestemt tidspunkt af året, når solen med sine sidste nedgangsstråler farver søen og skoven rød, høre en ugle der tuder. Sådan lyder udgangspunktet for sagnet i *Den røde ugle*.

På **realplanet** handler den korte fortælling om en utilpasset dreng der har det skidt. Han er på kant med sine omgivelser – han er en "Taber-Tom". Han får nok, og han går amok. Hvad der udløser hans frustration og får ham til at tage kniven med i skole, melder historien ikke noget om. Hvad hans amok-reaktion går ud på, får vi heller ikke at vide, ligesom det er uvist hvad der egentlig sker med Tom da han som "en vingeskudt fugl" vender tilbage til skoven. Men i fortællingens **slutning** er han væk for altid, kun hans cykel og den blodige kniv der ligger smidt i græsset ved siden af mosehullet, vidner om at han har været der.

I sagnets univers, på **billedplanet**, er det mere klart hvad det er "Taber-Tom" er ude for. Hans triste skæbne er at blive fanget ind af de onde kræfter, her i skikkelse af mosekongen der nikker forlokkende til Tom som kører forbi på sin cykel. Læseren fik præsenteret Mosekongen i teksten *Kong Monster* hvor Mouritzen fortæller at Djævelen har mange forklædninger. En af dem er netop Mosekongen der er farlig når man kommer ham for nær (side 39). Stakkels Tom må gå til grunde fordi han med sin udsatte position og sin taberidentitet er et let offer for

Mosekongens lokkehorn, og dermed 'kommer ham for nær'. Tom bliver ifølge sagnet slugt af en ukendt ugle og ligger tilbage på jorden som en kæmpe klump uglegylp. Drabet må have været blodigt – som Toms kniv – for mosehullet bliver tungt af blod.

Sagnet fortæller videre at Tom er blevet til Mosekongens søn, og at man hver årsdag for Toms forsvinden, kan høre nogen tude ...

*når det skumrer,
når Mosekongen holder hof,
når alferne danser,
når myggene synger og stikker.*

Den tragiske og blodige fortælling om Tom mildnes delvist af fortælleren der med sin **metakommentar** minder læseren om at der er tale om fiktion: "Det kan næppe passe. Men sådan er det med myter. De smører tykt på." (side 41) Metakommentaren har også den funktion at den hæver fortællingen om Taber-Tom fra sagnet til mytens mere universelle niveau.

Den røde ugle har en stram form med de to strofer der indleder og slutter fortællingen. Her fortælles handlingen. Vi hører om Taber-Tom der går amok og selv dør. Sidste strofes sidste verslinje: "Tuder med ugler. Skoven er rød" viser tilbage til sagndelens mosekonge der har lokket Tom og forvandlet ham til en hævnende og tudende ugle.

Efter at have præsenteret Tom som taber i første strofe udvider Mouritzen præsentationen: "Han var måske ikke den skarpeste kniv i skuffen; men han vidste, hvor den lå." Og: "Han var måske ikke det klogeste dyr i skoven; men han vidste hvor den var". (side 40, 41) Med en sådan sproglig finesse får Mouritzen med få ord uddybet læserens kendskab til Tom og sat scenen for sagnets forløb.

Den korte fortællings grumme indhold understøttes fint af opslaget side 42-43: Tom cykler i fuld fart alene gennem den mørke skov med kniven i hånden. Hans øjne som ligner uglens på fortællingens afsluttende vignet (side 44), stirrer stift på mosekongen. Skovens uhygge understreges af de bladløse træer, og et vættet træ ser ud til at spærre vejen for Tom. Mosekongens grenlignende lemmer snor sig som fangarme hen imod Tom og griber ud efter ham.

De morderiske noveller

At noveller og ord kan være morderiske, bevises ifølge hovedpersonen af den hændelse som han beretter om i novellen.

For at lokke læseren til at tro på hændelsen, lader Mouritzen novellens hovedperson være en forfatter som selv fortæller historien, en **jeg-fortæller**. For at understøtte sin troværdighed fortæller forfatteren i novellen at han godt ved "... at der findes flaskedjævle. Det har den skotske forfatter Robert Louis Stevenson skrevet om" (side 47), men at der skulle findes djævle i bøger forekommer jeg-fortælleren utænkeligt. Den litterære reference fungerer humoristisk. Djævelen i såvel *De morderiske noveller* som i Stevensons fortælling er og bliver fiktion. Det er noget som forfatterne har fundet på.

Forfatteren lader sig lokke til at fortælle elever i en skoleklasse hvilken af novellerne i hans novellesamling som han synes bedst om. Det skulle han aldrig have gjort. Novellesamlingen består af syv (det magiske tal) noveller som æder hinanden af ren jalousi og hævnlyst. Først går det ud over "kæle-dægge-novellen", men krigen mellem novellerne hører ikke op med det, og til sidst er der kun én novelle tilbage. Den

bliver syg og forsvinder og med den hele bogen. Ingen kender længere noget til novellesamlingen. Det er som om den aldrig har eksisteret.

I novellens åbning præsenterer jeg-fortælleren læseren for Descartes berømte filosofiske sentens: ”Jeg tænker, altså er jeg til”. Som forfatter mener jeg-fortælleren at hans bud må være: ”Jeg skriver, altså er jeg til.”

Da novellernes indbyrdes kamp har resulteret i at der kun er én novelle tilbage, forsøger forfatteren at tale den overlevende novelle til fornuft ved at inddrage forfatteren Paul la Cours udlægning af Descartes: ”Jeg er ikke ene, altså er jeg til”. Det betyder, siger forfatteren, at hvis du er ene er du slet ikke til. Udsagnet kommer til at fungere profetisk da den sidste overlevende novelle også sygner hen og forsvinder. Nu er forfatteren naturligvis rystet, og i novellens slutning formulerer han det eksistentielle spørgsmål som novellen har kredset omkring: Hvad vil det sige at være, og hvornår er vi ikke mere? Se også side 30 i *Ellekongens søn*. Eller som forfatteren siger: ”... hvis en bog kan blive til intet, hvad så med forfatteren?”

Den litterære reference til Stevenson (Peter Mouritzen har i øvrigt selv oversat *Flaskedjævelen* til dansk i 1997) er ikke den eneste henvisning eller **intertekstualitet** i novellen. Da forfatteren ser hvad vej det går med den sidste novelle, bliver han dårlig fordi han mener han som en far har svigtet sine noveller. Truende ord kører rundt i hans hoved:

... det var en fremmed digter, der havde banket på min
pande, mit hjerte galopperede som en løbsk hest ... (side 53)

Sidste strofe i Blichers digt *Ellekongen*, der fortæller om den døde pige i farens arme, har overtaget forfatterens bevidsthed.

Ikke så underligt at forfatteren er skræmt fra vid og sans da den sidste novelle forsvinder.

Henvisningen til Blichers digt er også en **intratekstualitet** fordi den udover at henvise til Blicher også peger på den tekst den selv er en del af. *De morderiske noveller* hører til i netværket omkring den centrale Goethetekst som *Hekseringe* skriver sig rundt om og ind i. Novellen har også tråde til slutnovellen *Ellekongens døtre*. Heri er der også en jeg-fortællende forfatter der har problemer med sin skriveproces og sin væren. I hvert fald går han til grunde til sidst.

Opslaget side 50-51 viser et uhyggeligt bibliotek fyldt med bøger. Illustrationen domineres af to par tomme øjenhuler, ét par i dødningehovedet og et andet i en udstoppet ugle. Øjenhulerne er placeret i hvert sit hjørne af illustrationen og forbindes med en skarpt tegnet lysstribe som deler billedet diagonalt. Lysstriben giver lidt lys i rummet, men samtidig ligger det meste af biblioteket i mørke. Frem for alt er der mennesketomt. Måske er dødningehovedet det eneste der er tilbage af forfatteren?

Ellekongen

Digtet gengives i St. St. Blichers oversættelse fra 1814. Også Oehlschläger oversatte digtet i 1806. Det har altså været et populært digt allerede mens Goethe levede (1749-1832) og betragtes som et af de store tyske højromantiske digte. Det er sat i musik af Schubert. De danske originaltekster kan findes på **www.kalliope.org**. Hvis eleverne har tysk, ville det være en oplagt idé at inddrage digtet og dets oversættelser og formidling i undervisningen. Her kan der også arbejdes litteraturhisto-

risk med romantikken, med billedsproget og temaerne i dialog med en moderne fortolkning som *Ellekongens søn* (side 7-36). Teksten kan downloades på tysk på www.literaturwelt.com/werke/goethe/erlkoenig.html. På www.youtube.com kan man høre forskellige indspilninger af *Der Erlkönig*.

Ellekongens døtre

I den afsluttende novelle indsætter Mouritzen en forfatter som **jeg-fortæller**. Der er tale om en metahistorie, dvs. en historie som handler om at skrive litteratur. Ligesom i *De morderiske noveller*. Han udtrykker bogens samlede poetik i sætningen: ”Historier skal hænge sammen”. Og i ordene: ”Begyndelsen er i slutningen, og slutningen er i begyndelsen.” (side 70)

Åbningen lyder: ”Sorte mandag!” Allerede her bør læseren være på vagt. Tiden er et **varsel**, stedet ikke mindre. Forfatteren/**fortælleren** sidder i sumpen både i bogstavelig og overført betydning. Skriveblokeringen og blokerede bremses falder sammen og bliver skæbnsvangre.

Mouritzen leger med navnene og kalder den frelsende engel der skal redde ham ud af skriveblokeringen for Maria Frellsen. Skolen ligger i mosen (sumpen!) og her vokser en heksering på græsplænen. Først her i den sidste historie får vi opklaret hvorfor bogen kaldes *Hekseringe* (side 59-60). Som hekseringe vokser historier, mens selve svampen (som meget belejligt hedder Elledans-bruskhat) som er grundlag for at de nye svampe (læs: historier) visner bort. Et flot og finurligt billede på den bog, eleverne sidder med.

Læserne ved godt at det ender galt. Vi kender efterhånden

Mouritzens måde at lave varsler på i en tekst. Og ganske rigtigt. Klasselokalet er skummelt, og pigerne ikke små uskyldsrene væsener. De er allerede forlokkede. Vandet der er stillet frem, smager som mosevand. Der er syv piger (syv er et helligt tal både i den kristne og den islamiske tradition), og de siger at ”we are bad girls” (side 64). Deres talskvinde er Meta Metal (Meta som i metafiktion). Hun er Ellekongens datter, og hun forlækker fortælleren ved hjælp af sin metalring. Forfatteren har en skriveblokering, og det gør ham sårbar og let at lokke. Pigerne mangler slutningen på deres historie, og den hjælper forfatteren dem med. Han får sin skriveevne tilbage, men det bliver hans egen undergang. Historien må gå sin gang og slutningen er en slags ironisk forfatterkommentar. ”Sine fans skylder man alt” (side 71).

Illustratoren, Mads Themberg, har på side 66 og 67 understreget den fortællemæssige dobbelthed i den uhyggelige situation hvor forfatteren intetanende begiver sig op ad trappen med en djævelsk skygge bag sig. Uret på væggen viser at næste klokkeslag bliver tolv: Det uhyggelige tidspunkt. Lys og mørke, skygge og skrå linjer der går på tværs af de lige linjer i brædderne. Der er lagt op til en uhyggelig afslutning.

Litteraturarbejde med Peter Mouritzen

Gyserforfatteren

Peter Mouritzen har skrevet mange gysere for børn og unge. Hans noveller og historier kredser om det onde og det uhyggelige. Typisk for ham kalder han en novellesamling for *Monstermail og andre mysterier*, *Danser med djævl*e og *Djævelens dusin – 13 uhyggelige historier*. Han har også skrevet om at skrive og læse gysere:

Og er det overhovedet muligt at kæmpe mod gyset? Kan man fortrænge det fra den menneskelige psyke? For det er jo dér, det har bo. Gys og gru ville ikke virke, hvis det ikke spillede sammen med en i mennesket iboende kraft. Og til alle tider har mennesker haft en indre trang til at fortælle hinanden skrækkelige historier. Det er en folkløse-tradition, der også fungerer i vore moderne tider.
Pennen og leen (side 11)

Han mener det er vigtigt at møde gyset:

Kunsten er at få sin eksistentialangst gennemlevet, gennemlyst, set, indset og optaget naturligt i sindet. Ellers tager trolden magten. Den er der nemlig, trolden, inde i os. Altid. Angst er fællesbetegnelsen for vore indre monstre.
Pennen og leen (side 13)

Peter Mouritzen har også skrevet en skolebog om at skrive gysere, *Den dobbelte Kobra*.

Praktisk fremgangsmåde ved læsning af *Hekseringe*

Litteraturarbejdet i 7.-9.klasse handler blandt andet om at bruge **faglige begreber** til at analysere tekster med. Vi har i denne litteraturguide fremhævet en del af de litteraturfaglige begreber med fed, så læreren hurtigt kan få overblik over hvor de er brugt i gennemgangen af teksterne.

Genrekendskabet er et krav i Fælles Mål. I *Hekseringe* er der rig mulighed for at diskutere og udvide kendskabet til gener, idet der her findes:

- **Novelle** (*Ellekongens søn*)
- **Digte** (det gamle digt *Ellekongen* og den nye strofe side 36, *Den røde ugle*)
- **Sagn og myter** (*Den røde ugle*)
- **Essays og metahistorier** (historier der handler om at skrive historier – om sig selv, *De morderiske noveller*, *Ellekongens døtre*, *Kong Monster*)

I *Ellekongens søn* bliver digtene fra *Ellekongen* indlagt som et **spor** i historien. Det gamle digts dystre stemning og fatale forløb bliver sat i spil i forhold til en moderne tekst og en moderne problematik. På den måde **aktualiseres** den gamle tekst. I indledningen (mini-essay) sættes Goethes digt ind i sin kontekst. Det **arkiveres** i den samtid det er blevet til i. Derved bringes de to tekster i dialog og deres slægtskab og forbundethed holdes op imod hinanden (**intertekstualitet**) og refererer gensidigt til hinanden (**intratekstualitet**). Peter Mouritzen lader de enkelte tekster være indbyrdes forbundne og bruger genrerne til at belyse den samme **tematik** ud fra forskellige genremæssige vinkler.

Sproget er fagets kerne. Litteraturen er det særlige sprog som man kan udtrykke noget særligt i. Litteratur er ordkunst. Det er fiktion som handler om tilværelsens store temaer: liv, død, ensomhed, angst og kærlighed. Litteraturarbejdet må derfor også handle om det sprog som litteraturen er båret af. Hos Peter Mouritzen ligger meget gemt i de sproglige formuleringer, fx

Blæsten bed, ind til benet; der var skeletter i luften, da drengen kom ud af biografen. Månen stod som en kold morder på himmelen. På den lille p-plads skinnede lamperne med et mat, underjordisk lys. (side 8)

Teksten står først i novellen *Ellekongens søn*. Den varsler at noget ondt må ske. Naturen er medspiller. Månen er en morder, og det underjordiske og ubevidste er til stede. Læseren hensættes i en stemning og fanges ind i historien om drengen og hans far.

Peter Mouritzen vender ofte faste vendinger på hovedet eller giver dem et vrid, så de får en anden betydning, samtidig med at den oprindelige betydning bevares. Fx

Til sidst var der kun en enkelt novelle tilbage. Vinderen. Den var trykt med stor skrift. Meget stor. Mega. Man skulle være næsten blind for at læse den. (side 49)

Den historie skal du nok høre nærmere til. Den kommer. Vær ganske urolig! (side 39)

Temaerne i *Hekseringe* er:

- det onde (fx Elverkonger og elverpiger)
- de udsatte, skrøbelige (fx teenagere i overgangsfase, børn der svigtes, fx Taber-Tom),

- det uudsagte (det man bevidst skjuler, fx farens samtale med drengen i bilen hjem i *Ellekongens søn*)
- det uudsigelige (det man endnu ikke ved, fx drengens tanker og angst for de ord faren bruger)

Andre tekster af Peter Mouritzen

Når eleverne har arbejdet med *Hekseringe*, er det oplagt at gå videre med samme temaer i andre af Mouritzens tekster:

- *Manden med riven* og *Vi ved hvor du er* i novellesamlingen *Muskler og andre noveller*.
- *De syngende snemænd* og *Dukkerne fra Guatemala* i *Danser med Djævle*. Hertil findes en litteraturguide.
- *Gid du brækker benene* i *Nat med Naja*.
- Titelnovellen i *Manddomsprøven og andre noveller*.

Mange af Peter Mouritzens essays er samlet i en bog, *Pennen og leen – at læse og tænke skævt* (fx Essaynovellen *Man kan vel selv fortælle, I en kælder af blod og panik* og *Hvor er trolden?*)

Peter Mouritzen har skrevet mange billedbøger. Billedbøgerne kan med fordel læses af elever i de ældste klasser. De rummer alle store eksistentielle temaer og er fornemt illustrerede. Her bruger han sproget på raffinerede måder. Fx i Trods-trilogien: *Nej, sagde Kaj*, *Gider ikke!* og *Bummelum, Knorken* og *Det gale alfabet*.

I undervisningsmaterialet *Den nye ungdomsnovelle* er Peter Mouritzens novelle *Jomfru Mudder* brugt i forbindelse med litteratursamtalen som pædagogisk arbejdsform. På samme måde er *Drengen der gik over gevind* anvendt i *Fra en anden klode*.

Litteraturliste

- Moos, Ingelise og Karen Vilhelmsen (2007): *Fra en anden klode*, Dansk lærerforeningens Forlag.
- Moos, Ingelise og Karen Vilhelmsen (2007): *Den nye ungdoms-novelle*, Dansk i dybden, Gyldendal.
- Moos, Ingelise og Karen Vilhelmsen (2008): *Litteraturliste til Danser med Djævle*.
- Mouritzen, Peter ((2000): *Gider ikke!* Apostrof.
- Mouritzen, Peter (1997): *Den dobbelte Kobra*. Dansk lærerforeningens Forlag.
- Mouritzen, Peter (1998): *Nej, sagde Kaj*, Apostrof.
- Mouritzen, Peter (2001): *Bummelum*, Apostrof.
- Mouritzen, Peter (2002): *Danser med Djævle*, Høst & Søn.
- Mouritzen, Peter (2002): *Muskler og andre noveller*, Dansk lærerforeningens Forlag.
- Mouritzen, Peter (2003): *Manddomsprøven og andre noveller*, Høst & Søn.
- Mouritzen, Peter (2003): *Det gale alfabet*, Apostrof.
- Mouritzen, Peter (2007): *Nat med Naja*, Høst & Søn.
- Mouritzen, Peter (2007): *Pennen og leen – at læse og tænke skævt*, Alfa.
- Stevenson, Robert Louis (1997): *Flaskedjævelen*, Forlaget Forum.

Elevopgaver

1.

Læs hele bogen.

Ellekongens søn er bogens centrale tekst som alle derfor skal arbejde med.

Ellekongens søn

- Læs åbningen og de tre første afsnit af novellen side 8-10.
- Beskriv forholdet mellem drengen og faderen.
- Hvornår opdager du som læser at der er noget galt?
- Hvilken rolle spiller tidspunktet og stedet?
- Hvordan virker de to strofer fra Goethes digt i forhold til stemningen i bilen?
Hvad fortæller digtet om forholdet mellem faren og drengen?
- Find nogle vigtige varsler i novellen.

Diskussion

- Hvad er drengen bange for?
- Hvordan er forholdet til moren?
- Er faren en god eller dårlig far?

Læs slutningen.

Dør drengen til sidst da han rider væk med Ellekongen eller er det en feberfantasi?

Læseteater

Vælg to til at spille far og søn. Senere eventuelt lægen side 29. I kan også lade rollerne gå på skift i klassen. Kopier eventuelt teksten og streg replikkerne ind med overstregningspen.

Læs replikkerne i novellen højt. I kan evt. vælge nogle af siderne

fx s. 11-18 eller læse alle replikker. Resten af teksten springer I over. Lad stemningen fremgå af den måde I siger replikkerne på. Lad en fortællerstemme læse digtet undervejs.

Diskussion

Hvilken virkning havde læseteaterversionen? Kom der nye fortolkningsmuligheder frem?

2.

Klassen inddeles i grupper der arbejder videre med *Kong Monster*, *Den røde ugle*, *De morderiske noveller*, *Ellekongen* og *Ellekongens døtre*.

Teksterne er skrevet i forskellige genrer: novellen, digtet, essayet og sagnet.

- Find eksempler på hvor 'det overnaturlige' forekommer, og diskuter hvilken tekst som I mener bedst belyser det onde.
- Diskuter om jeres vurdering har noget at gøre med den genre teksten er skrevet i. Vurderingen kan også være påvirket af forfatterens brug af andre litterære virkemidler, fx genreblandning, jeg-fortæller, åbninger og slutninger, intertekstualitet.
- Karakteriser Ellekongen i de tekster hvor han optræder.
 - Hvordan ser han ud?
 - Hvordan viser han sig
 - Hvordan taler han til barnet, til Taber-Tom?
- Sammenlign fremstillingerne.
Er der sammenfald i karakteristikken?

3.

De morderiske noveller

- Diskuter om I er enige i den livsfilosofi der kommer til udtryk i de anvendte sentenser fra Descartes og Paul La Cour.
Er der andre ting der har større værdi for jer?

- Overvej hvad der er jeres filosofi, og udfyld sætningen: Jeg ... , altså er jeg.

4.

Afsluttende diskussion fælles i klassen:

- Hvilke temaer bliver behandlet i *Hekseringe*?
- Kender I andre tekster af Peter Mouritzen (eller andre forfattere) hvor lignende temaer går igen?
- Har I en favorittekst blandt samlingens seks tekster? Hvordan vil I begrunde jeres valg? Brug jeres fagsprog i argumentationen.

Litteraturarbejde på tværs: Dansk og tysk

Første og sidste strofe gengives her på tysk i Goethes originale version.

Wer reitet so spät durch Nacht und Wind?
Es ist der Vater mit seinem Kind.
Er hat den Knaben wohl in dem Arm.
Er fasst ihn sicher, er hält ihn warm.
...
Dem Vater grauset's, er reitet geschwind,
Er hält in den armen das ächzende Kind,
Erreicht den Hof mit Mühe und Not,
In seinen Armen das Kind war tot.

- Sammenlign med St.St. Blichers oversættelse side 55-57.
Hvorfor har Blicher mon valgt at lade barnet være en pige?
Gør det en forskel?

Hekseringe indeholder seks tekster som hver for sig og tilsammen tematiserer eksistens og gys. Peter Mouritzen benytter sig af forskellige genrer: digte, noveller, myte/sagn og essay, og han kommenterer i teksterne genrerne forskellige muligheder og karakteristika. De enkelte genrer optræder selvstændigt, men spiller også sammen så de danner ringe ligesom svampen Elledans-bruskhat gør det med sine usynlige og underjordiske tråde.

Ingelise Moos og Karen Vilhemsen giver inspiration til, hvordan man kan arbejde med bogens tekster på 7.-9. klassetrin både i dansk og tysk ved inddragelse af Goethes digt *Der Erlkönig*.

Denne og andre guider kan downloades gratis på <http://hoest.dk/laerervaerelset.aspx>

Få adgang til nyheder og tilbud fra Høst & Søn: tilmeld dig vores elektroniske nyhedsbrev via hjemmesiden: www.hoest.dk – under nyhedsbrev.

“Man kan læse mere om bogen og forfatteren på Peter Mouritzens hjemmeside: www.petermouritzen.dk”

Høst & Søn

